

Asia: VN/23782/2023

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi alkoholilain 17 ja 26 §:n muutoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto diaarinumero (VN/23782/2023)

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi alkoholilain 17 ja 26 §:n muutoksesta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan alkoholijuomien vähittäismyyntiä koskevia säännöksiä muutettavaksi siten, että sallittaisiin luvanvaraiseen vähittäismyyntiin enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien lisäksi myös enintään 8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät käymisteitse valmistetut alkoholijuomat.

Tärkeitä yksinoikeusjärjestelmän alkoholin kulutusta hillitseviä mekanismeja ovat pienempi myyntipisteiden lukumäärä (fyysisen saatavuuden sääntely), hintakilpailun ja muun markkinoinnin hillitseminen sekä myynnin tapahtuminen erikoiskaupassa. Jos kaikki nykyiset vähittäismyyntiluvan haltijat myisivät jatkossa enintään 8-prosenttisia käymisteitse valmistettuja alkoholijuomia, kasvaisi näiden juomien myyntipaikkojen lukumäärä 17-kertaiseksi (+1600 %) verrattuna nykyisten Alkojen määrään. (THL, 2023) Alkoholin helpompi saatavuus tulisi lisäämään alkoholinkulutusta ja alkoholihaittoja väestössä.

Vuoden 2018 lakimuutoksen yhteydessä tyttöjen juomasekoitusten kulutus lisääntyi. (Raitasalo & Härkönen 2019, Lintonen ym. 2020.) Vaikka nuorten alkoholinkäyttö on vähentynyt, nuorten kerralla juomat alkoholimäärät lisääntyivät erityisesti tytöillä lakimuutoksen jälkeen. Alaikäisten tyttöjen long drink -juomien suosiminen ensisijaisena juomalajina antaa aihetta olettaa, että entistä vahvempien long drink -juomien myynnin salliminen päivittäistavarakaupoissa todennäköisesti lisäisi tyttöjen alkoholinkulutusta. Lisäksi vuonna 2018 voimaan tulleen alkoholilain myötä vakavien

alkoholihaittojen määrä kasvoi, vaikka alkoholin kokonaiskulutus pysyi ennallaan. Tämä viittaa siihen, että runsaasti alkoholia käyttävät lisäsivät kulutustaan. (THL, 2023.)

Hallitusohjelmassa on myös muita linjauksia, jotka tarkoittaisivat muutoksia alkoholilakiin, kuten ulosmyyntioikeuksien laajennus valmistuspaikoilta, etämyynnin selkiyttäminen sekä alkoholin verkkokaupan salliminen kotimaisille toimijoille. Hallitusohjelmassa yksityisen vähittäismyynnin prosenttirajan nosto 5,5 prosentista 8 prosenttiin on alkoholikauppaan liittyvistä tavoitteista vuorossa ensimmäisenä. Lisäksi hallitusohjelman mukaan tehdään selvitys 15 prosentin vahvuisten viinien myynnin vapauttamisesta. Alkon yksinoikeusjärjestelmällä edistetään suomalaisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. 15 % Viinien myynnin vapauttaminen merkitsisi käytännössä nykyisenkaltaisen maan kattavan Alkon myymäläverkoston ja palvelukonseptin alasajoa. Lisäksi mikäli Alko joutuisi maksimoimaan myyntiään kilpaillakseen alkoholinmyynnin markkinaosuuksista, valtion yksinoikeusjärjestelmällä ei olisi enää järkevää kansanterveydellistä perustaa. Olisi suuri riski, että lopputuloksena olisi myös väkevien juomien myynnin siirtyminen päivittäistavarakauppoihin. (THL, 2023)

Vuonna 2018 voimaan tullut alkoholilain uudistus vaikutti haitallisesti suomalaisten terveyteen ja nuorten alkoholin käyttöön, vaikka uudistus avasi yksityiselle kilpailulle ainoastaan kolme prosenttia Alkojen myynnistä (Warpenius ym. 2022). Mittavampi alkoholipoliittisen sääntelyn purkaminen voisi lisätä haittavaikutuksia selvästi enemmän. Sosiaali- ja terveydenhuolto on jo nyt kuormittunut. Alkoholinkulutuksen kasvu lisäisi suomalaisten palvelutarvetta. Palveluita tarvitaan muiden kuin alkoholinkäyttäjien terveyden ja työkyvyn ylläpitämiseen. (THL, 2023).

Suomalaisten säännöllinen alkoholinkäyttö on vähentynyt vuosien 2016–2023 välillä, ei säännöllisessä humalahakuisessa kulutuksessa ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. (Suomalaisten alkoholinkäyttötavat 2023.) Kanta-Hämeen hyvinvointialueella on jo nyt 3. eniten humalahakuista juomista verrattuna muihin hyvinvointialueisiin. Pienituloisten osalta Kanta-Hämeessä menetetään elinvuosia alkoholikuolemiin toiseksi eniten hyvinvointialueista (v.2021).

Edellä esitetyn perusteella Kanta-Hämeen hyvinvointialue ei puolla hallituksen esitystä.

Leinonen Anitta
Kanta-Hämeen hyvinvointialue

Kenni Anna

Kanta-Hämeen hyvinvointialue - Hyvinvoinnin edistäminen/Konserni- ja tukipalvelut